

ITINER

	táv	szint	jelzés
Pécsvárad	-----	-----	-----
Zengővár	4,55	430	S
Püspökszentlászló	6,97	446	S, K■
Zobákpuszta	11,38	554	K■
Csurgó-forrás	13,83	614	K
Máré-vár	16,72	799	S+, P
Vörösfenyő kulcsosház	20,74	985	P, Z+
Szászvár, vár	25,56	1000	P+, j.n.
Máza	27,35	1008	j.n.
Váralja	31,57	1033	j.n.
Vár-fő-hegy, vár	32,29	1101	KL
Meleg-oldal	33,93	1201	KL, j.n.
P jelzés	38,16	1351	P+
Óbánya	40,38	1394	P, K■
Stein malom	42,51	1460	K
Réka-vár	43,23	1542	Z
Ötös-úti kunyhó	46	1696	Z
Réka-völgy	47,06	1817	Z+
Etelka-forrás /Réka-kunyhó/	48,53	1874	P+
Pécsvárad	53,13	1955	P+, j.n.,Z+

Váarak a Kelet-Mecsekben (Nagy-kör)

IGAZOLÁS

Név:		
Rajtidő:		Célidő:
RAJT: Pécsvárad 07.00-08.00	Zengő, várrom /4,552 km/	Püspökszentlászló -Hettyey forrás / 6,97 km/
Zobákpuszta, autóbuszmegálló / 11,38 km/ /BÉLYEGZÉS/ 09.00-11.00	Máré-vár / 16,72 km/ /KÓD:...../	Vörösfenyő kulcsosház / 20,74 km/
Szászvár, várrom / 25,56 km/ /KÓD:...../	Vár-fő-hegyi vár / 32,29 km/ /KÓD:...../	Óbánya / 40,38 km/ /BÉLYEGZÉS/
Réka-vár / 43,23 km/ /KÓD:...../	Etelka-forrás / 48,53 km/	Pécsvárad / 53,133 km/ CÉL:

Pécsváradi vár

A pécsváradi apátságot a Mecsek oldalában, a „Mons Ferrus”-nál, a Vashegy lábánál I. István király alapította és szentelte fel 1015. augusztus 15-én. Ezzel egyidejűleg pazar bőkezűséggel szerelte fel a templomot, és mintegy 28-30 falu-val ajándékozta meg. Ide telepedett le több társával a lengyel meseritzi kolostor apátja Astrik vagy Ascherik, aki a királyi koronáért járt Rómában. II. Géza ural-kodása idején 1141-1162 között leégett, majd újraépült. Az 1241. évi tatárjárás során elpusztított apátságot helyreállításakor már fallal vették körül. IV. Béla király alatt nagy fontosságú hiteles hely lett, apátjai részt vettek a királyi tanácsban. Az egyház befolyását az Anjouk alatt sem vesztette el. A XIV. század közepén, 1357-ben Jordán apát nagy költséggel palotát emeltetett, majd amikor 1391 végén a konvent tagja, Csömémi Imre lett itt apát (1391-1409), a várat szabálytalan alaprajzú, külsőtornyos őrséggé építette ki. Ez időtől kezdik említeni várnagyait is, így 1453-ban Zalai István és Ulrikot. Hunyadi János idejében már 200 főnyi őrsége volt. A közeledő török hírére apátja, az Erdély történetében nagy szerepet játszó Martinuzzi György a vár további megerősítését akarta, ezért anyagi segítségért Ferdinánd királyhoz fordult. A segítség azonban elmaradt, ezért Martinuzzi parancsára Horváth Sándor várnagy a várat felrobbantotta. A török, miután 1543-ban a várat elfoglalta, azt kijavította, őrséget helyezett el benne, és 150 évig birtokában tartotta. A török kiűzése után az apátságot I. Lipót király idegeneknek adományozta, akik közül csak Zinzendorff Konrád kölni érsek állította helyre 1729-ben. Ekkor kapta mai alapját, és ez időben épült meg a vár északi falának keleti szakaszán az új kapubejárat. Itt a középkorban kapu-szoros volt, melynek középső része szabad ég alatt, míg két vége egy-egy kapu-védő tornyon keresztül vezetett. E két torony ma már nincs meg, csupán a harmadik, késő gótikus tornya áll a vár északnyugati sarkán, amelyhez az alapításkor felszentelt temploma dél felől csatlakozik.

Zengővár

A Hosszúheténytől keletre emelkedő 682 m magas Zengő hegy csúcsán épült kis méretű vár 8-10 m átmérőjű, kör alaprajzú tornyának csekély alapfalmaradványa 1-1,5 m magasságban még áll, és az övező száraz árok, amely feltöltődés ellenére is kb. 2 m mélységben, 3-4 m szélességben ma is látható. Építésének idején, pusztulásának körülményeit nem ismerjük,

történelmünkben nem szerepel. A helység neve első ízben egy 1289-ben kelt oklevélben fordul elő „Hetén” alakban, amikor Harsány várához tartozott. A pécsváradi konvent jobbágysai lakták.

Máré-vár

Magyaregregytől mintegy 5 km-re emelkedő Várhegy csúcsán épült a szabálytalan alaprajzú, ötszög alakú, kb. 2 m magas fallal körülvett vár. A vár keletkezésének időpontját és építőjének nevét nem ismerjük, minden bizonnyal azonban a tatárjárás után épült, de első említése csak az 1316-ban kelt oklevélben történik, amikor Károly Róbert király Bogár István mester részére kiadott adománylevelét átírja és megerősíti annak birtokában, ekkor „Castrum Mare” alakban fordul elő. Később, 1347-ben a vele rokon máréi Gunyafiak, Domokos és István itteni részüket 50 márkáért Becsei Töttösnek és Vesszősnek zálogosítják el. E két család 1358-ban egymás közt osztja fel a várat és annak tartozékait. A Gunyafiak 1393-ban visszaszerzik e zálogbirtokait, ami ellen bátmonostori Töttös László 1406-ban és 1407-ben tiltakozik. Gunyafi Mihály e birtok felét 1432-ben a pécsi püspöknek zálogosítja el, de a következő évben már közte és bátmonostori Töttös László között ítéletileg osztják fel a várat és uradalmát. A máréi uradalom örökösödési szerződés alapján 1505 előtt a Várady család tulajdonába került. Amikor Várady István a mohácsi csatában életét vesztette, Mihály nevű bátyja a várat erőszakkal elfoglalta, de Várady Istvánné parancsára Bakics Pál ostrommal visszavette. Pécs elfoglalása után Máré vára is a török birtokába került, s 1545-ben a mohácsi szandzsákhhoz csatolták. Horvát Márk szigetvári várkapitánysága idején rác-törökök és magyarok lakták a várat, akikről 1561-ben Zrínyi Miklós foglalta el és adta vissza a Várady családnak. A vár valószínűleg a XVI. században löporrobbanás és tűzvész következtében pusztult el, mert a XVII. század végén kelt oklevelek már mint elhagyott romot említik a pécsi püspök birtokában.

Szászvár

A római katolikus plébánia épületének pincéjében még ma is láthatóak Bertalan pécsi püspök XIII. századi eredetű várának földszinti maradványait, hat boltozott teremmel és egy kiugró toronnyal. A vár övező falai és hengeres saroktornya részben állnak. A nyugati palota megépülte idején, a XII. század első felében azt egy egyszeres kőfal övezte, illetve védte, amelynek északnyugati sarkát egy körbástya erősítette. A részben feltárt északnyugati bástyatorony falvastagsága a várfalhoz hasonlóan 1,2 m, átmérője pedig 4 m. Ez a védműrendszer a palota épületétől északra és keletre meglehetősen nagy területet zárhatott le, míg a palota nyugati homlokzata előtt az épülettel együtt mindössze egy keskeny falszorost képezett. A vár bejárata valószínűleg a későbbi kaputorony helyén lehetett. A várnak ez a korai erődrendszere alapterületét tekintve lényegében a törökkorig tovább él. Nagymértékben változik azonban beosztása, illetve szerkezete a középkor folyamán, amennyiben az adott területen belül a díszudvar körül falszorost alakítanak ki az északi és a déli oldalon. A régészeti kutatások szerint a vár védelmi rendszerének szélesebb körű kiépítése Albeni Henrik pécsi püspök-ségének idejére esett (1421-1444). Pécs várának elfoglalása után Athinay Simon deák Szászvárat is megszerezte János királynak, de 1543-ban már a török kezébe került. 1543 után a törökök a vár területét a már meglévő védelmi rendszer megtartása mellett megnövelték és ennek során nyolc félkör alakú bástyatorony-nal megerősített egyszeres várfallal vették körül a középkori falakat. 1545-ben a török 142 főnyi őrséggel tartotta megszállva. 1603-ban keresztény csapatok be-törttek a városba és azt felgyújtották. Az 1664. évi Zrínyi-féle téli hadjárat során Zrínyi katonáinak egy része elfoglalja a várost és felgyújtja a várat is. 1680 körül keresztény csapatok felrobbantották a várat, arról azonban nincs tudomásunk, hogy azt ezután a törökök felhagyták volna. A várat a keresztény csapatok 1686-ban foglalták vissza. A visszafoglalás, illetve a török visszavonulás során Szász elpusztult. A helység 1401-ben "Forum comprovinc. In poss. Seu villa Zaz", 1439-ben "Zaaz" alakban fordul elő. Vásáros hely, a várral együtt a pécsi püspök birtoka volt.

Váralja, Vár-fő vár

A Tolna megyei Váralja-Várfőn, a Völgységi-patak völgyéből meredeken kiemelkedő hegycsúcson egy kisméretű, jelenleg terrasszal övezett vár áll. A lakóterület 11-15 x kb. 30 m. A Tolna megyei várkutatási program keretében Miklós Zsuzsanna 1994-1995-ben feltárta a védett területet és kutatóárokkel átvágta a teraszt. Ennek eredményeként tisztázódott a vár kora, alaprajza, valamint az erődítés módja. A vár középpontjában állt a 7 x 7,5 m alapterületű, kő alapozású lakótorony. Körülötte helyezkedett el a gazdasági udvar: kemence, tárológödrök és minden bizonnyal kisebb felszíni építmények, amelyek nyomtalanul elpusztultak. A hegytető peremén futott körbe a szintén kő alapozású körítőfal. Miután a vár építőanyagát szinte teljesen elhordták, nem dönthető el, hogy a torony és a körítőfal felmenő fala kőből vagy téglából épült-e. A felszínen és az ásatás során is találtunk téglatöredékeket, amelyek ezekből származhatnak. A leletanyag zöme kerámia (fazék-, korsó-, kancsó-, bogrács-, csésze-, palack-, fedőtöredékek). Ezeket kiegészítik a vas-, bronz- és üveg használati tárgyak. A leletek alapján a vár használata a XIII. század második felére tehető. Váralja-Várfőn tehát a XIII. század második felében - az Árpád-korban jellemző - kisméretű vár állt. Teljes feltárásával megismerhettük lakóterületének berendezését és erődítésének módját is. A kisméretű erődítményben ezek szerint a lakótorony mellett a tulajdonosnak és családjának mindennapi életéhez szükséges objektumok (sütőkemence, tárológödrök és feltehetően a felszínre épített kisebb melléképületek) helyezkedtek el. Építtetője, tulajdonosa ismeretlen, de minden bizonnyal azonos a falu birtokosával. Az ásatási megfigyelések szerint a vár pusztulását ellenséges támadás és tűz okozhatta.

Réka-vár

Mecseknádasdtól nyugatra alig 1 km-re a Halász-patak (vagy a nép nyelvén Rák-patak) mellett, a 70 m magas Várhegy lapos tetején találjuk a külső és belső várból állt nádasdi vár maradványait. A kb. 205 m hosszú, legnagyobb szélességében 36 m, kelet-nyugat irányban húzódó várudvart terméskőből rakott 3 m vastag fal övezte, melynek maradványai egyes szakaszokon, mintegy 1 m magasságban ma is megvannak.

A feltárás során a vár délnyugati részén, a belső vár falánál egy épületnek, valószínűleg az őrség lakásának, és egy kör alaprajzú toronynak falmaradványaira bukkantak. Valószínű ezen a tornyon keresztül vezetett az út a vár felvonóhidas kapujához. A várudvar középső részét egy épületsor zárta le, amely mögött a külső vár oldalán egy 10 m széles, 1,5 m mély árok húzódott. Ez az épületsor feltehetően egyszintes volt, faszindely tetővel fedve, és itt helyezkedett el a palota is. Ezen a részen egy kb. 8x4,5 m méretű, többszintes toronyépület maradványait találták meg, amely valószínűleg ugyan-csak kaputorony lehetett, mert ennek 3 m széles kapubejáratát is feltárták. A vár keletkezésének pontos idejét nem ismerjük. Egyes feltételezés szerint illír vagy kelta eredetű, illetve IX. századi frank építkezés. II. András pécsi püspöknek 1235-ben kiadott adománylevelében „terra bissenorum de Nadasd”, mint a nádasdi britek földjével határos bizonyos földet adományoz a káptalan számára. J. Abbot angol történész leírása szerint 1022-ben Szent István korában két angol herceg jött Magyarországra, akik a királyi udvarba kerültek. Később a király egyikükhöz, Edwardhoz adta feleségül egyik leányát. A Szentek Legendájában olvasható, hogy a király leányának, Agathának házasságából született Szent Margit - Skócia királynője -, kinek szülőhelye feltehetően a nádasdi vár lehetett. A vár tényleges létezésére vonatkozó oklevelet a pécsi káptalan 1296-ban adta ki, melyben bizonyítja, hogy a Kórógyi nemzetségből származó Clebus comes utódai „Zelic” (Zselíz) nevű peres birtokra vonatkozóan békés egyezséget kötöttek és ezen oklevélben „possessionis et castris Nadasd”-t említik birtokukként. Egy 1309-ben kelt oklevélben „arx Nadasd”-t szerepel. A nép Rékavárának is nevezi, de ilyen alakban okleveleinkben nem fordul elő.

A Kórógyi-fiak hűtlenségbe esve, birtokaikat Károly Róber 1321-ben elvette, de I. Lajos király 1343-ban László pécsi püspök és testvéreinek Philpus és Philpe-nek „castra Korogh et Nadasd”-t összes tartozékaikkal együtt visszaadta. Zsigmond király 1397-ben Maróti Jánosnak adja érdemeiért más birtokokkal együtt Nadasdot is, valószínű azonban, hogy csak zálogba, mert a Kórógyiak kihaltával, 1473-ban monoszlai Csupor Miklós lett a birtokosa. Bár az adományozások során ez időben a várról nincs említés, de a feltárás annak XV.századi fennállását is bizonyította. Pusztulásának körülményeit nem ismerjük. Lehetséges, hogy véletlen

tűzvész során pusztult el, de az is lehet, hogy a török rombolta le a mohácsi csata után, mert ezt követően már nem említik. A vár maradványait a környék lakossága hordta szét lakóházaik, malmaik építéséhez. Az 1777.évi „Visita Canonica” csak rommaradványként említi, míg az 1810.évi egyházi látogatáskor a romok mellett egy rondellaszerű épület romjait is megemlíti, a hozzá csatlakozó épületmaradványokkal.

Hit Pajzsa Nemzeti Egylet túramozgalmi

Várak a Vértesben
A Bakony őskori és középkori várai
5 kápolna a Somlón
5 kápolna a Szent György-hegyen
4 kolostor útja a Pilisben
Lovagok útján a Kőszegi-hegységben
Szent István zarándokút
Római-kori építészeti emlékek Budapesten
Török építészeti emlékek Magyarországon
Bencés emlékek Magyarországon
Várak és vulkánok a Karancs-Medves vidéken
Dunántúli Várak Teljesítménytúrázója Kupa
Észak-Magyarországi Várak Teljesítménytúrázója Kupa
Magas-Bakony Turistája
Badacsonyi barangolás
Kilátók az Országos Kéktúra mentén